

1 וְאִי אֲתָמַר בְּהָא – ואם היה משמיענו מחלוקתם בזה וביצא שלישי
2 דרך דופן בלבד, הייתי אומר שדווקא בְּהָא קְאָמַר רַבָּה שֶׁמֵכָאן
3 ולהבא קדוש, שבכך החמיר לומר שהעובר קדוש, ומה שאין כן אם
4 נאמר שלמפרע קדוש, אז יהיה הדין יוצא לקולא, שאינו קדוש, אֲבָל
5 בְּהָא – בדין זה של מבר לנכרי, שאם נאמר מכאן ולהבא הוא קדוש
6 הרי זו קולא שהעובר אינו קדוש, אִימָא מוֹדֵי לֵיה רבָּה לְרַב הוֹנָא,
7 שלמפרע קדוש כדי להחמיר, לכן צריך להשמיענו שרבה סובר מכאן
8 ולהבא קדוש אף שיוצא הדין לקולא, מסיימת הגמרא: אֲכַן צְרִיכָא.
9 הגמרא מקשה ממשנתנינו על רב הונא: תַּנֵּן במשנתנינו, הַמְכַרְתָּ
10 שעומדת להוליד את עוברך בפעם הראשונה, הַמְקַשָּׁה לֵילָד, מִתְחַתֵּךְ
11 את העובר אֲכַר אֲכַר, וּמְשַׁלְיָךְ לְכַלְבִּים. מַאי קָאָ – וכי לא משמע
12 מהמשנה, שאפילו שִׁמְחַתְךָ אבר אבר וּמְנִיחָהּ לַפְנֵינוּ עד שיצא רוב
13 הולד, בכל זאת מותר לו להשליך לכלבים את החתיכות שחתך לפני
14 שיצא רובו, משום שעדיין לא היה הולד קדוש בבכורה, ומכאן קשה
15 לרב הונא, שאמנם מובן הדבר אם נאמר שמכאן ולהבא קדוש,
16 נמצא שטרם יציאת רובו אינו קדוש כלל, ולפיכך אותן החתיכות
17 שנחתכו שאין עליהם קדושה כלל יכול להשליכן לכלבים, וְאוֹלַם אִי
18 אֲמַרְתָּ כִּרְב הוֹנָא שֶׁלְמִפְרַע הוּא קְדוּשָׁה, וכאשר יצא הרוב הוברר
19 הדבר שמתחילה הוא קדוש, נמצא שכל החתיכות שלפנינו אף הן
20 קדושות, וכיצד התירה המשנה להשליך לכלבים, הרי יִקְבַּר מִפְּעֵי
21 לֵיה – יהיה צריך להיות הדין שיקבר.
22 מתרצת הגמרא: לָא – אין כוונת המשנה שחתך אבר אבר והניח
23 לפניו, אלא הֵבֵא בְּמַאי עֲקָרִינוּ, בְּמַתְחַתְךָ אבר אבר וּמְשַׁלְיָךְ
24 לכלבים, ומכיוון שאין החתיכות קיימות, אף שלמפרע צריכה
25 הקדושה לחול, מכל מקום אין לה על מה לחול.
26 שואלת הגמרא: לפי רב הונא שהעמדנו את הרישא של משנתנינו
27 במחתך ומשליך לכלבים, ניתן לדייק שדווקא מחתך ומשליך לכלבים
28 אינו קדוש, אֲבָל אם מִתְחַתְךָ וּמְנִיחָהּ, שקיימים כל אבריו בשעה שיצא
29 רובו, מַאי – מה דינו, הרי ודאי שִׁיִּקְבַּר, שהרי קדוש הוא מתחילתו,
30 ואם כן יש לשאול, אֲדַרְתֵּנָא – עד ששונה התנא של המשנה בְּסִיפָא
31 חילוק דין מהרישא, והוא באופן שִׁיִּצָא רובו בבת אחת, שלכך הרי
32 הוא קדוש, ולכן הדין שִׁיִּקְבַר, וּנְפַתְרָה מִן הַכְּבוֹרָה, היה לו לתנא
33 לִפְלֹג וְלִתְנֵי בְּדִירָה – לשנות חילוק דין, בדין מחתך עצמו, וכך
34 היה לו לומר, בְּמָה דְבָרִים אֲמֹרִים שאינו קדוש ואינו טעון קבורה,
35 רק בְּמַתְחַתְךָ וּמְשַׁלְיָךְ אֲכַר אֲכַר, אֲבָל מִתְחַתְךָ וּמְנִיחָהּ, אף מה שחתך
36 יִקְבַר, שמשעה שיצא רובו קדוש הוא למפרע, ובכלל זה כל מה
37 שחתך.
38 מיישבת הגמרא: הֵכִי נִמְי קְאָמַר – אכן כך היא גם כוונת התנא, שאף
39 במחתך ומניח, דינו שיקבר, שכך מתפרשת הסיפא, בְּמָה דְבָרִים
40 אֲמֹרִים בְּמַתְחַתְךָ וּמְשַׁלְיָךְ, אֲבָל מִתְחַתְךָ וּמְנִיחָהּ, נַעֲשֶׂה דִינוּ בְּמִי
41 שִׁיִּצָא רובו בבת אחת, וְיִקְבַר.
42 מסתפקת הגמרא בדיני רוב אבר, אם המיעוט נמשך אחר הרוב לגבי
43 דין העובר: בְּעֵי רַבָּא, כאשר יצא רק מיעוטו של אבר, האם הֵלְבֵו
44 בְּאִיבְרֵין אַחַר הָרֹב, וכיון שרובו של אבר עדיין בפנים הרחם, נמשך
45 המיעוט אחר הרוב וכמי שלא יצא, או לָא הֵלְבֵו בְּאִיבְרֵין אַחַר
46 הָרֹב.
47 מבררת הגמרא: הֵיכִי דְמֵי, אִילִימָא בְּגוֹן שִׁיִּצָא רובו של העובר, רק
48 בְּצִירוף מִיעוּט אֲכַר, שהשלים מיעוט האבר שיצא לשאר אברי
49 העובר שיצאו מחוץ לרחם, כך שבצירוף מיעוט אבר זה נמצא שרוב
50 העובר בחוץ, ובלי המיעוט, אין רוב העובר בחוץ, וְקָא מִפְּעֵי לֵיה
51 – והסתפק רבא, הֵיא מִיעוּט דְבְּרָא – אותו מיעוט אבר היוצא, בְּתַר
52 רוב דְּאֲכַר שְׂדִינָן לֵיה – האם אחר רובו של האבר שנמצא בפנים
53 הוא נגמר, ונחשב כאילו לא יצא, ונמצא שאין רוב עובר בחוץ, ואינו
54 קדוש, ולכן יהא מותר להשליך מה שיצא לכלבים, או נאמר,
55 שמיעוט האבר שיצא בְּתַר רובָא דְּעוֹבֵר שְׂדִינָן לֵיה – אחר רוב
56 העובר שבחוץ יגמר, ולא אחר רוב האבר שבפנים, ונמצא רוב עובר
57 בחוץ, ודינו כנולד, וקדוש בבכורה.
58 דוחה הגמרא: ודאי רבא לא הסתפק באופן זה, שהרי פְּשִׁטָא דְּלֵא

59 שְׂבָקִינוּ רובָא דְּעוֹבֵר – פשוט הדבר שלא עוזבים את רובו של העובר
60 שבחוץ שלא נלך אחריו, וְאוֹלִינָן בְּתַר – והולכים אחר רוב האבר
61 שבפנים, אלא ודאי שמיעוט האבר נגמר אחר רוב העובר ומשלים
62 לשאר חלקי העובר להיות רובו בחוץ, וחשוב 'נולד'.
63 מבארת הגמרא: אִלָּא ספיקו של רבא הוא באופן זה, בְּגוֹן שִׁיִּצָא
64 הַצִּיּוּ של העובר: באופן שהושלם חציו של העובר שבחוץ על ידי רוב
65 אֲכַר שיצא בחוץ, אך מיעוטו של אותו אבר נשאר ברחם, כך שעם
66 רוב האבר ושאר אברי העובר חציו של העובר בחוץ, וְקָא מִפְּעֵי
67 לֵיה – והסתפק רבא, הֵהוּא מִיעוּט דְּבְּגוֹנָא – אותו מיעוט שבפנים,
68 מֵהוּ לְמִישְׁדִּיָּה בְּתַר – שיגמר אחר רוב האבר שבחוץ ויצטרף לחצי
69 העובר, ובכך יהיה נחשב שרוב העובר יצא מחוץ לרחם ויתקדש
70 בבכורה, או שאין מצטרף מיעוט האבר שבפנים לרוב האבר שבחוץ
71 שיחשב שרוב העובר בחוץ, משום שצריך שבפועל יצא רובו של
72 העובר, ויפטור (יפתח) רובו את הרחם, כדי שיהא עליו שם 'פטר
73 רחם', וכיון שיצא רק חציו אינו קדוש בבכורה.
74 הגמרא מביאה ראיה ממשנתנינו לפשוט את הספק: תָּא שְׂמַע, שנינו
75 בסיפא של המשנה, יִצָא רובו, הֵרִי זֶה יִקְבַר. מבררת הגמרא: מַאי
76 רובו – מה כוונת המשנה שיצא רובו, אִילִימָא רובו מִמַּש, שיצא רוב
77 העובר בבת אחת, וזאת חידשה המשנה שנחשב לילד ביציאת רובו,
78 קשה, מה חידוש יש בזה, הלא דין פשוט הוא, וכי האם עַד הַשְּׂתָא
79 לָא אֲשַׁמְדִּינוּ את הדין דְּרובו בְּכֹל, והרי דין זה כבר נתברר ב'ש',
80 ואין צורך להשמיע דבר זה שבציאת רוב העובר, נחשב לילד, וחלים
81 עליו כל הדינים התלויים בדין 'ילוד'. אִלָּא לָא, ודאי כוונת המשנה,
82 בְּגוֹן שִׁיִּצָא רק חֲצִיּוֹ של העובר, וחצי זה הוא בְּצִירוף רוב האבר
83 שבחוץ המשלים לחצי עובר בחוץ, ומצטרף מיעוט האבר שבפנים
84 לרוב האבר שבחוץ, להחשב כיצא העובר ברובו, ועל כך שנינו
85 שהעובר קדוש ויקבר, מוכח אם כן שהולכים באברים אחר הרוב,
86 ואומרים שנגרר מיעוט האבר שבפנים אחר רובו שבחוץ להחשיבו
87 כילוד.
88 דוחה הגמרא: לָא, באמת אין הולכים באברים אחר הרוב, ולא נגמר
89 מיעוטו של אבר אחר רובו להחשיבו כילוד, ואין כוונת המשנה בדין
90 רובו, לאופן זה, שיצא חציו ברוב אבר, אלא ליצא רובו ממש, ומה
91 ששאלת שדין זה אין בו חידוש, יש ליישב שהמשנה מדברת באופן
92 זה, בְּגוֹן שִׁיִּצָא רובו של העובר בְּצִירוף מִיעוּט אֲכַר, שמיעוט אבר
93 שיצא מצטרף יחד עם שאר אברי העובר שיצאו להשלים שיהא רוב
94 העובר בחוץ, אבל רובו של אבר זה נשאר בפנים, וְקָא מִשְׁמַע לָן –
95 ובאה המשנה להשמיענו עצם דבר זה שנחשב שיצא רובו, דְּלֵא
96 שְׂבָקִינוּ רובו דְּעוֹבֵר דְּבַתְרָה וְאוֹלִינָן בְּתַר אֲכַר – שאין אנו אומרים
97 נניח את רוב העובר היוצא, ונלך אחר רוב האבר, ונגרור את מיעוט
98 האבר היוצא אחר רובו שבפנים, ונמצא אם כן שעדיין לא נולד רובו,
99 אלא אחר מחזיקים אנו ברוב העובר היוצא, ומיעוט האבר היוצא
100 נמשך אחר רוב העובר, כיון שיצא עמו, ומשום כך קדוש בבכורה
101 וטעון קבורה. נמצא שאין ראיה מהמשנה, לפשוט את הספק.
102 הגמרא מביאה אופנים שונים של ספיקות בדיני חציצה בלידת בכור:
103 בְּעֵי רַבָּא, פְּרָבֵו לעובר קודם לידתו פְּסִיב וכמין מעטה דק הגדל
104 סביב הדקלן ובשעת יציאתו חצץ הסיב בינו לבין הרחם, מֵהוּ, האם
105 כיון שלא נגע בכותלי הרחם בשעת לידתו, לא נתקדש בבכורה,
106 שהנגיעה ברחם היא המקדשת, שנותנת שם 'פטר רחם' על הולד, או
107 שאין הסיב חוצץ משום שלצורך הולד הוא ובטל לגביו.
108 עוד הסתפק רבא: אם כרכו בְּטִלְתוֹ מֵהוּ, האם הטלית היא חציצה
109 ואינו קדוש בבכור, או שאינה חוצצת וקדוש.
110 מסתפק רבא עוד: אף אם תאמר סביב וטלית שחוצצים, משום שאינם
111 מין העובר, ומין בשאינו מין חוצץ, כרכו בְּשִׁלְתוֹ, שהוא מעין
112 מעטה שבו גדל העובר במעי אמו, קודם שיצא לאייר העולם, מֵהוּ.
113 תמדה הגמרא על ספיקו האחרון: כרכו בְּשִׁלְתוֹ של העובר, וכי יש
114 ספק בדבר, והרי אוֹרְחִיָּה הוּא – כך היא הדרך, שהרי במעי אמו
115 נמצא הוא בתוך שליתו ופעמים יוצאת עמו שליתו, ובראי שאינה
116 חציצה במקרה זה. מבארת הגמרא: אִלָּא ספק רבא הוא כשכרך את

המשך ביאור למס' חולין ליום ראשון עמ' א

43 מזה הוא החלק ברחם המקדש, האם **אָויר רָחם** הוא **הַמְקֻדָּשׁ**,
 44 **וְהַיָּבֵא** - והרי הולד ישנו בתוך אויר הרחם, ולכן קדוש, **אִי דְלָמָא**
 45 **נְגִיעַת** כותלי בית הַרְחֵם ממש היא **מְקַדְּשָׁה** לולד, **וְהָא לִיבָא** - והרי
 46 כיון שלא נגע ממש בכותלי הרחם כשיצא, אינו פטר רחם ואינו
 47 קדוש.
 48 עוד ספק בענין זה: **כְּעֵי מַר פֵּר רַב אֲשֵׁי**, נֶעְקְרוּ **כּוֹתְלֵי בֵּית הַרְחֵם**
 49 ממקומן לגמרי, **מָהוּ**. תמזה הגמרא: אם נֶעְקְרוּ הכוונה כפשוטו,
 50 שנטלו לגמרי דופני הרחם מזהבהמה, **הָא לִיתְנָהוּ** - הרי אין כותלי
 51 הרחם קיימים, ובודאי שאינו קדוש, שהרי אין כאן לא נגיעה ברחם
 52 ולא אויר הרחם שיקדש. מבארת הגמרא: **אֲלָא כּוֹונַת מַר בַּר רַב אֲשֵׁי**
 53 היא שֶׁנֶּעְקְרוּ ממקומן וְתָלוּ לִיהָ **כְּצוֹאָרֶיהָ** - ותלוים לעובר בצוארו,
 54 **מָאִי** - מה דינו, האם כותלי בית הרחם דווקא כאשר הן **בְּמִקְוֵי**
 55 **מְקַדְּשֵׁי** לולד כשיצא דרכם, אבל **שֵׁלֵא בְּמִקְוֵי** אין להם שם 'רחם',
 56 ולא **מְקַדְּשֵׁי**, **אִי דְלָמָא** - שמא אף **שֵׁלֵא בְּמִקְוֵי** נָמִי - גם יש
 57 עליהם שם רחם, וּמְקַדְּשֵׁי לולד.
 58 ספק דומה נוסף הסתפק רבי ירמיה: **כְּעֵי מִינְיָה רַבִּי יְרֵמְיָה מְרַבֵּי**
 59 **וִירָא**, מה הדין אם נִנְמְמוּ - נחסר מעובי **כּוֹתְלֵי בֵּית הַרְחֵם** מבפנים,
 60 ונשאר רק מעט מעוביים, **מָהוּ**, האם גם מעט זה מקדש, או כיון
 61 שאינם קיימים בשלמותם אינם מקדשים.
 62 **אָמַר לִיהָ רַבִּי זִירָא**, **קָא נִנְעַת בְּכַעֲנָא דְאַיְבִיעָא לָן** - נגעת בספק זה
 63 שהסתפקו כדוגמתו כבר בעבר, וממנו תלמד לפשוט את ספק זה,
 64 **דְּכַעֲנָא** - הסתפק **רַבִּי זִירָא**, וְאַמְרִי לָהּ **כְּעָא מִינְיָה** - ויש שאמרו,
 65 ששאל **רַבִּי זִירָא מְרַבֵּי אָסִי**, מה הדין בכותלי רחם, שהעומד בהם
 66 **מְרוֹבָה עַל הַפְּרוּץ**, היינו שמיעוט כותלי הרחם ניטלו לגמרי, אבל
 67 רובם קיימים בשלימותם, וְיָצָא הולד הַרְדָּף המיעוט הַפְּרוּץ, האם כיון
 68 שיצא דרך הפרוץ אינו קדוש, שאין שם רחם על חלק זה, או כיון
 69 שרובו עומד וקיים נחשב ככולו עומד משום רובו ככולו, ואף החלק
 70 הפרוץ יש עליו שם רחם, וקדוש הולד היוצא דרכו. וכן יש להסתפק
 71 באופן הפוך, שהיו כותלי בית הרחם, חלק הַפְּרוּץ שבהם, **מְרוֹבָה עַל**
 72 חלק הַעוֹמֵד, וְיָצָא הולד הַרְדָּף החלק הַעוֹמֵד וקיים, **מָאִי** - האם כיון
 73 שיצא דרך העומד הולד קדוש משום שיצא דרך כותלי בית הרחם,
 74 או כיון שרובו פרוץ אף החלק העומד אין שם רחם עליו, ואין מקדש
 75 הרחם כולו.
 76 הגמרא מוכיחה מספק זה, לנידון של רבי ירמיה בנגממו כותלי בית
 77 הרחם: **עַד כָּאֵן לֹא אִיְבִיעָא לִיהָ** - לא הסתפק רבי זירא, **אֲלָא רַק**
 78 **בְּפְרוּץ מְרוֹבָה עַל הַעוֹמֵד**, משום **דְּאַיְבִיעָא** - שיש עומד **כְּעוֹלָם** ויצא
 79 דרכו, לכן יש סברא לומר, שחלק זה של הרחם מקדש, כיון שיש שם
 80 רחם עליו, **אֲבָל** אם נִנְמְמוּ, שנחסר מעובי דפנות כל הרחם, שאין
 81 שום חלק שנשאר בשלימותו, **לֹא קָא מִיְבִיעָא לִיהָ** - לא הסתפק רבי
 82 זירא בדבר, כיון שפשוט לו, שאם אין כותלי בית הרחם בשלימותם,
 83 אינם מקדשים, ואם כן נפשט ספיקו של רבי ירמיה, שבנגממו כותלי
 84 בית הרחם, ודאי אין קדוש העובר היוצא דרכם.

1 העובר **כְּשֵׁלֵא אַחֲרָת מָהוּ**, האם כיון ששליא היא מין במינו ואינה
 2 חוצצת בינו לרחם ולכן קדוש, או שמא אף שהשליא היא מינו, אבל
 3 כיון שאינה שלו ואין זו הדרך, לכן חוצצת בינו לרחם.
 4 עוד נסתפק רבא: הכניסה המיילדת ידיה לרחם וּכְרַבְתּוּ וְאַחֲזוּתוּ
 5 בידיה והם מפסיקים בין העובר לרחם וְהוֹצִיאָתוּ כַך מֵהַרְחֵם, **מָהוּ**,
 6 האם ידיה חוצצות ואינו קדוש, או כיון שכך הדרך ליילד את
 7 הבהמה, אין זו חציצה, וחשוב כנוגע בכותלי הרחם, וקדוש בכבורה.
 8 מבררת הגמרא את אופן ספיקות אלו: **הִיכִי דְיָמִי** - באיזה שלב
 9 בלידה כרכו בדבר אחר ובסיב, טלית ושליא או בידיה, **אִי דְנִפְק**
 10 **הַרְדָּף רִישִׁיהָ** - אם יצא דרך ראשו, ואחר שיצא ראשו עשו בו אחד
 11 מהדברים הללו, הרי **פְּטַרְתִּיהָ** - כבר פטר ראשו את הרחם ודינו
 12 כילוד וקדוש, ומה יש להסתפק אם דברים אלו חוצצים או לא. **אֲלָא**
 13 ודאי מדובר, **דְּנִפְק** העובר **הַרְדָּף מְרַגְלוֹתָיו** (ורגליו), וקודם שיצא
 14 רובו, הכניס ידו הרועה (או האשה) לרחם, וכך באחד מהדברים
 15 האלו, ואחר כך יצא העובר מרחם כשהוא כרוך בהם, והספק הוא
 16 האם דברים אלו חוצצים או לא.
 17 עוד מסתפק רבא בדיני חציצה בכבור: **בְּלַעֲתָהּ הוּלְדָה** לעובר בעורו
 18 במעי אמו, וְהוֹצִיאָתוּ כשהעובר בלוע בתוכה, **מָהוּ**. תמזה הגמרא:
 19 אם הוֹצִיאָתוּ כשהיה בלוע, ואחר כך פלטה אותו מפיה לאויר
 20 העולם, אם כן **הָא אִפְקִיָתִיהָ** - הרי יצא ללא נגיעה ברחם, והרי זה
 21 כספק לעיל שהיה כרוך באופן שלא נגע ברחם. מבארת הגמרא:
 22 **אֲלָא** כך הוא האופן שבו יש להסתפק, **בְּלַעֲתָו וְהוֹצִיאָתוּ** מֵהַרְחֵם,
 23 וְשׁוֹב הַכְּנִיסָתוּ לרחם כשהוא בלוע בפיה, וְהִקְיָאתוּ לתוך הרחם,
 24 ואחר כך יצא מֵאֲלֵיו בדרך לידה, **מָהוּ**, האם מתקדש ביציאה זו
 25 האחרונה דרך הרחם, כיון שביציאה הראשונה, לא חל עליו שם
 26 לידה כלל, ועכשיו הוא 'נולד', או שאינו קדוש משום שכבר נחשב
 27 'פטר רחם' ביציאתו הראשונה שאף בה לא התקדש משום החציצה
 28 ושוב לא יכול להתקדש ביציאה זו האחרונה, כיון שעכשיו אינו פטר
 29 רחם.
 30 ספק נוסף: הַרְבִּיק הרועה שְׁנֵי רְחֵמִים של שתי בהמות זה לזה, וְיָצָא
 31 הולד מֵרָחֵם זֶה וְנִנְכַּם לְרָחֵם זֶה של הבהמה השניה, ומן השניה יצא,
 32 **מָהוּ** דינה של הבהמה השניה, האם נפטרת היא מן הבכורה על ידי
 33 עובר זה, שהולד הבא אחריו אינו בכור, וצדדי הספק, האם רק הַיָּדִיהָ
 34 - ולד שלה שנוצר ברחמה פֶּטַר את רחם אמו, והבא אחריו אינו
 35 בכור, אבל **דְּלָאוּ הַיָּדִיהָ** - ולד שאינו שלה, **לֹא פֶּטַר** את הרחם
 36 שיצא ממנו, ואם תלד שוב ולד משלה, יהא קדוש בכבורה, **אִי**
 37 **דְּלָמָא** אף ולד **דְּלָאוּ הַיָּדִיהָ נָמִי פֶּטַר** את הרחם, ולכן אם תלד שוב
 38 לא יהא קדוש כיון שכבר נפטר רחמה. מסיימת הגמרא: **תִּיקּוּ** -
 39 יעמדו ספיקות אלו, שלא נפשטו.
 40 הגמרא מסתפקת עוד בדין פטר רחם: **כְּעֵי רַב אַחָא**, נִפְתְּחוּ **כּוֹתְלֵי**
 41 **בֵּית הַרְחֵם** ונתרחבו, עד שכאשר יוצא הולד בשעת הלידה, אינו
 42 נוגע כלל בכותלי בית הרחם, **מָהוּ**, האם הולד קדוש. וצדדי הספק,

המשך ביאור למס' חולין ליום רביעי עמ' א

10 הוא נידון כאילו הוא נפרד מזהבהמה, והשחיטה אינה חלה עליו
 11 ואינה מטהרתו.
 12 הגמרא מקשה מהברייתא המובאת לעיל על רבי יוחנן: **מִיתִיבִי**,
 13 **אָמַר לְהֵם רַבִּי מְאִיר** לחכמים, **לֹא**, אין להוכיח מטריפה לאבר של
 14 עובר, **אִם מִיתְרָה שְׁחִיטַת מְרִפָּה אוֹתָהּ**, וְאֵת הַאָּבֶר הַמְדוּלְדֵל בָּהּ,
 15 זה משום שהם דְּכָר שְׁנוּפְתָה, אבל מנין שֶׁתְּמַחֵר אֵת הַעוֹבֵר שהוא
 16 דְּכָר שְׁאִינוּ נִפְתָּה. מבואר מדברי הברייתא, שאף רבי מאיר מודה
 17 שאבר המדולדל נטהר על ידי השחיטה.

1 הם לרבי מאיר שהשחיטה אינה מטהרתו. משיבה הגמרא: **הָאִי** - זה,
 2 אבר של עובר, **אִית לִיהָ תַּקְנָתָא בְּחוֹרָה** - יש לו תקנה אם העובר
 3 יחזירנו למעי אמו קודם שחיטה, שאז האבר יהא מותר על ידי
 4 השחיטה אפילו באכילה, ומוכח שאין האבר נידון בפני עצמו
 5 שהשחיטה לא תחול עליו, שהרי מועילה חזרה להתירו לגמרי, אלא
 6 הוא נידון כחלק מזהבהמה, ולכן מועילה לו השחיטה אפילו כשלא
 7 החזיר לטהרו מטומאת נבילה אף שאסור באכילה, וְאִילוּ הָא - זה,
 8 אבר המדולדל של בהמה, לִית לִיהָ תַּקְנָתָא בְּחוֹרָה - אין לו
 9 אפשרות לתקנה להתירו בחורה, שאינו שייך כלל בחורה, לפיכך

לומר 'הולך על כפיו', והאריכה ואמרה 'יכל הולך', היינו לרבות
 אפילו פרה הנמצאת במעי נמל, שהיא טמאה טומאת נבילה.
 ממשיכה הגמרא ומקשה: אם טימא הכתוב כל מהלכי ארבע
 במהלכי ארבע, אם כן קלוטו במעי קלויטה, שגם האם וגם העובר
 אין פרסותיהם סדוקות, אף שזו מין בהמה טהורה ומותרים באכילה,
 ליטמא העובר, כיון דמהלכי ארבע במהלכי ארבע הוא. מתרצת
 הגמרא: להכי אהני – לכך מועיל הקל וחומר דרב חסדא, שכיון
 שאמו טהורה ושחיטתה מתירתה באכילה, כל שכן שיעוילו מחיצות
 האם לטהרו מידי נבילה, ולכן אף שהוא מהלך על ארבע במהלכי
 ארבע, טהור.
 מקשה הגמרא: מתקורף לה רב אהרבי בר אמי, אם רק מהלכי
 ארבע במהלכי ארבע טימא הכתוב, ולא מהלכי שמונה, אם כן, חזיר
 במעי חזירתא – חזירה, לא ליטמא טומאת נבילה, כיון דמהלכי
 שמונה במהלכי שמונה הוא, שהרי החזיר ואימו מפריסי פרסה, ואילו
 רבי יוסי הגלילי אמר שכל עובר של בהמה טמאה מטמא.
 מחמת קושיא זו חוזרת בה הגמרא ומתרצת על הקושיא הללו
 תירוץ אחר. מתרצת הגמרא: אלא, אמר רב נחמן בר יצחק, מהכא
 – מפסוק זה למד רבי יוסי הגלילי את דינו, שנאמר (ויקרא ה' א') נפש
 (כי) [אשר] תגע בכל [דבר] טמא או נבלת חיה טמאה או
 נבלת בהמה טמאה או נבלת שרץ טמא ועלם ממנו והוא טמא
 ואש, ויש להקשות, וכי רב נבלת בהמה טמאה מטמאה, ואילו
 בטהורה, לא מטמאה, והרי נאמר בפסוק (שם יא' ט) 'וכי ימות מן
 הבהמה אשר היא לכם לאכלה תגע בנבלתה יטמא עד הערב/
 ולמה פירשה כאן התורה דווקא בהמה טמאה, אלא איהו זה – איזו
 נבילה היא שחלוק דינה בין טמאה לטהורה, זה עובר, שבמעי
 טמאה הוא טמא, ובטהורה הוא טהור, כיון שאין מקישים טמאה
 לטהורה, ויש ללמוד את דין הטהורה בקל וחומר של רב חסדא.
 שכמו שהועילה שחיטתה של האם להתיר את העובר, כך טהרת
 האם מטהרת את העובר.
 הגמרא מבררת עתה מה לומדים מהפסוק 'בכל החיה'. שואלת
 הגמרא: ומאחר דנפקא ליה – כיון שלמדנו את טעמו של רבי יוסי
 הגלילי מדרשתו דרב נחמן בר יצחק, וכמו שהתבאר, אם כן דרשתו
 דרבי יצחק מהפסוק (ויקרא יא' כז) 'יכל הולך על פפיו בכל החיה
 ההלכת וגו' על ארבע, טמאים הם לכם, שטימאה התורה מהלכי
 כפים שנמצאים במעי חיה, למה לי – מה יש לדרוש ממנה. מתרצת
 הגמרא: אי לאו – לולי דרשתו דרבי יצחק, הוה אמינא – הייתי
 סבור שהפסוק שהביא רב נחמן בר יצחק, 'נפש אשר תגע בכל דבר
 טמא או נבלת חיה טמאה או נבלת בהמה טמאה, כוליה לדרבי
 הוא דאיתא – כל הפסוק בא רק ללמד את הדין שדרש רבי מלשון
 'בהמה', כמו שיבואר להלן (ע"א), וכיון שלמדנו כבר דין אחד
 מהפסוק, לא נדרוש ממנו גם את הדרשה של רב נחמן בר יצחק, קא
 משמע לן – לכן בא להשמיענו רבי יצחק, מהכתוב (שם יא' כז) 'יכל
 הולך על פפיו בכל החיה ההלכת על ארבע טמאים הם לכם' שלמדנו
 מכאן שעובריים שהם מהלכי כפים בתוך חיה, טמאים, ואין מקישים
 עובר בהמה טמאה לעובר בהמה טהורה, אלא שעדיין אי אפשר
 ללמוד חזיר שבמעי חזירה, כיון שהוא מפריס פרסה, ולכן יש צורך
 גם בדרשה של רב נחמן בר יצחק, ללמד דין זה על כל המינים
 הטמאים.
 הגמרא מביאה ברייתא המבארת מנין לומדים שנבלת חיה טהורה
 מטמאת: תניא, אמר רבי יונתן, נמי – אמרתי לו לרב עובדין
 על נבלת בהמה טהורה שפוטמאה, שנאמר (שם יא' ט) 'וכי ימות מן
 הבהמה אשר היא לכם לאכלה תגע בנבלתה יטמא עד הערב, ועל
 נבלת בהמה טמאה שפוטמאה ונבלת חיה טמאה שפוטמאה,
 שנאמר (ויקרא ה' א') נפש אשר תגע בכל דבר טמא או נבלת חיה
 טמאה או נבלת בהמה טמאה וגו', אבל נבלת חיה טהורה, לא
 למדנו בתורה, ומניין נלמד שגם היא מטמאה. נם – אמר לי בן עובדין
 נאמר בפסוק 'כל הולך על פפיו בכל החיה ההלכת על ארבע
 טמאים הם לכם' (ויקרא יא' כז), והלשון 'בכל' באה לרבות בין חיה

משנה

משנתינו עוסקת בדין עובר שמת בתוך מעי הבהמה, האם הוא מטמא
 טומאת נבילה: פהמה מעוברת שמת עובריה בתוך מעיה, והושיט
 הרועה את ידו לתוך מעיה ונגע בו – בעובר, בין בפהמה טמאה
 ובין בפהמה טהורה, הרועה טהור, שעובר במעי אמו אינו טמא.
 רבי יוסי הגלילי חולק ואומר, בעובר של בהמה טמאה, טמא
 הרועה טומאת נבילה, ובטהורה – אם נגע בעובר של בהמה טהורה.

גמרא

מבררת הגמרא: מאי טעמא דתנתא קמא, שטיהר את העובר, בין
 בבהמה טהורה ובין בטמאה. מבארת הגמרא: אמר רב חסדא,
 הטעם הוא משום שבבהמה טהורה יש קל וחומר לטהרה, אם
 הועילה לעובר שחיטת אמו להתייר באכילה, כשנמצא בתוכה,
 כדין בהמה שנשחטה ונמצא עובר בתוכה, שהוא מותר באכילה ללא
 שחיטה, לא תועיל לו לטהוריה – האם לא תועיל לו טהרת אמו
 לטהרו מידי טומאת נבלה, וכמו שאמו אינה טמאה בחייה, כך
 העובר שבמעיה אינו מטמא, אף על פי שהוא מת.
 ממשיכה הגמרא ומבררת: אשכחן – מצאנו לימוד לענין פהמה
 טהורה, אבל עובר הנמצא בפהמה טמאה, מנלן שאין בו טומאת
 נבילה, והרי בטמאה אין קל וחומר, שהרי אין שחיטת האם מתירתו.
 מבארת הגמרא: אמר קרא לגבי טומאת נבילה (ויקרא יא' ט) 'וכי ימות
 מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה תגע בנבלתה יטמא עד הערב/
 ויש לדרוש את הפסוק כך, 'וכי ימות מן הבהמה', זו פהמה טמאה,
 'אשר היא לכם לאכלה', זו פהמה טהורה, ועל שניהם נאמר 'תגע
 בנבלתה יטמא עד הערב', נמצא שבאותו פסוק שנאמר בו דין
 טומאת נבילה, איתקש – הוקשה פהמה טמאה לפהמה טהורה,
 כדי ללמד, מה פהמה טהורה עובריה שמת במעיה טהור מטומאת
 נבילה, כמו שלמדנו לעיל בקל וחומר, אף פהמה טמאה, עובריה
 טהור.
 הגמרא מבארת עתה את טעמו של רבי יוסי הגלילי. שואלת הגמרא:
 ורבי יוסי הגלילי, מאי טעמא – מדוע הוא סובר שעובר בהמה
 טמאה, טמא, הרי הוקשה בהמה טמאה לטהורה, ובטהורה יש קל
 וחומר לטהרה. משיבה הגמרא: אמר רבי יצחק, טעמו של רבי יוסי
 הגלילי הוא מכך דאמר קרא, 'יכל הולך על פפיו בכל החיה
 ההלכת וגו' על ארבע, טמאים הם לכם, כל הנגע בנבלתם יטמא עד
 הערב' (ויקרא יא' כז), והפסוק מדבר על בהמה טמאה, שאין פרסותיה
 סדוקות כשל טהורה אלא מהלכת על כפיה, שיש לה כף שלימה ולא
 חלוקה לשניים, ומכך שלא כתבה התורה 'יכל' החיה אלא 'בכל'
 החיה, משמע שמהלכי כפים שנמצאים במעי החיה, טמאתי לה,
 והיינו עובר שמת במעי בהמה טמאה, יש בו טומאת נבילה, כאמור
 בסוף הפסוק שנבלתם מטמאת.
 מקשה הגמרא: אלא מעתה, שכל עובר המהלך על כפיו מטמא, אם
 כן עובר קלוט – שאין פרסותיו סדוקות, הנמצא במעי פרה, ומת,
 ליטמא – יטמא טומאת נבילה, כיון דמהלכי כפים פתיה הוא, שהרי
 אין פרסותיו סדוקות והוא מהלך על כפיו, ואילו רבי יוסי הגלילי סתם
 דבריו במשנה ואמר שכל עובר שבמעי טהורה הוא טהור. מתרצת
 הגמרא: הפסוק מטמא רק מהלכי כפים הנמצאים במעי מהלכי
 ארבע, שגם העובר וגם האם מהלכים על ארבע, שהרי אמרה
 התורה 'יכל הולך על פפיו בכל החיה ההלכת על ארבע טמאים הם
 לכם', והאי – אך חלול שבמעי הפרה, מהלכי ארבע במעי מהלכי
 שמונה הוא, שהרי אמו היא בהמה טהורה שפרסותיה סדוקות, והיא
 נראית כהולכת על שמונה, ולכן הוא טהור.
 מקשה הגמרא: אם רק מהלכי ארבע הנמצאים במעי מהלכי ארבע
 מטמאים, פרה הנמצאת במעי נמל, כלומר, גמל שהעובר שלה
 מפריס פרסה, לא תפסא, כיון דמהלכי שמונה במעי מהלכי ארבע
 הוא, ואילו רבי יוסי הגלילי אמר שכל עובר שבמעי טמאה טמא,
 ומשמע אפילו פרה במעי גמל. מתרצת הגמרא: כיון שיכלה התורה

קמז

המשך ביאור למס' חולין ליום ראשון עמ' ב

7 זו בְּהֵמָה טְמֵאָה, 'אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאֹכְלָהּ, זוּ בְּהֵמָה טְהוֹרָה,
8 שְׁמוֹתֶיהָ בְּאֹכְלֶיהָ, וְעַל שְׁנֵיהֶם אָמַר הַכְּתוּב 'הִנְגַע בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד
9 הָעֶרֶב, וְכִיּוֹן שֶׁלְּמִדְּנָהּ בְּמִקוֹם אַחֵר (להלן עא.) שֶׁבְּכֹל מִקוֹם הִיא בְּכֻלָּל
10 לְשׁוֹן בְּהֵמָה, וּבְהֵמָה בְּכֻלָּל לְשׁוֹן הִיא, אִם כֵּן לְמִדְּנָהּ לְטֵמְאָה הִיא
11 טְהוֹרָה, שֶׁהִיא בְּכֻלָּל בְּהֵמָה טְהוֹרָה, וְכֵן לְמִדְּנָהּ לְטֵמְאָה הִיא טְמֵאָה,
12 שֶׁהִיא בְּכֻלָּל בְּהֵמָה טְמֵאָה.

1 טמאה ובין חיה טהורה. אומר רבי יונתן: נִמְתִּי לוֹ לִבְנֵי עֲזַאֲי, וְכִי
2 נִאֶמַר 'וְכָל' הִיא, שאז היה ניתן לדרוש שהפסוק מרבה חיה טהורה,
3 וְהִלָּא לֹא נִאֶמַר אֵלָּא 'בְּכָל' הַחַיָּה, וְלִמְתֻּלְבֵּי בְּפִיִּם הַנִּמְצָאִים בְּמַעֲוֵי
4 הַיָּם, שֶׁהֵם מִטְּמֵאִים, הוּא דְאֵתָא – בֵּא הַפְּסוּק.
5 נִם לִי בֶן עֲזַאֲי, וְמָה יִשְׁמַעְאֵל רַבֵּךְ אֹמֵר בְּדִבְרֵי הַיָּם. נִמְתִּי לוֹ, כִּי
6 דַּרְשׁ רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, נִאֶמַר בַּפְּסוּק (ויקרא יא לט) 'וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה,'